

Ymateb Ysgrifenedig gan Lywodraeth Cymru i Adroddiad Craffu'r Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith ar Adroddiad Blynyddol a Chyfrifon Cyfoeth Naturiol Cymru 2022-23

Darparwyd gan: Julie James AS, Y Gweinidog Newid Hinsawdd

Dyddiad: 3 Gorffennaf 2023

Diolch am adroddiad craffu blynyddol y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith ar adroddiad blynyddol a chyfrifon Cyfoeth Naturiol Cymru ar gyfer 2022/23.

Rwyf wedi nodi'r argymhellion a'r materion a godwyd yn yr adroddiad ac wedi darparu ymateb Llywodraeth Cymru ar gyfer pob argymhelliad isod.

Argymhelliad 1. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru rannu â'r Pwyllgor y cytundebau lefel gwasanaeth manwl y mae wedi'u datblygu mewn cydweithrediad â Llywodraeth Cymru cyn gynted â phosibl. Dylai gyhoeddi crynodebau lefel uchel o'r cytundebau lefel gwasanaeth hyn er mwyn bod yn agored ac yn dryloyw.

Derbyn – [Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn ymateb yn uniongyrchol i'r Pwyllgor yn uniongyrchol ynghylch yr argymhelliad hwn.](#)

[Rydym yn disgwyl i CNC rannu â'r pwyllgor cyn toriad yr haf.](#)

Argymhelliad 2. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru a Llywodraeth Cymru sefydlu proses fonitro a gwerthuso ar gyfer ei gytundebau lefel gwasanaeth. Dylai'r broses hon gynnwys ymgynghori â rhanddeiliaid a diweddariadau rheolaidd i'r Pwyllgor ar sut mae'r cytundebau lefel gwasanaeth yn parhau i adlewyrchu anghenion a blaenoriaethau esblygol y ddau barti.

Derbyn mewn egwyddor – [Mae cytundebau lefel gwasanaeth CNC yn cael eu datblygu ar y cyd â'i bartneriaid cyflawni er mwyn sicrhau bod unrhyw gytundebau lefel gwasanaeth arfaethedig yn cefnogi'r broses o gyflawni swyddogaethau statudol CNC yn ogystal ag unrhyw ymrwymiad Gweinidogol.](#)

[Mae cynllun corfforaethol CNC Cyfoeth Naturiol Cymru / Ein cynllun corfforaethol hyd at 2030 - Byd Natur a Phobl yn Ffynnu Gyda'n Gilydd yn rhoi pwyslais ar fonitro a gwerthuso er mwyn datblygu ei ddealltwriaeth o gyflwr yr amgylchedd a gwella sut y mae'n diwallu anghenion ei gwsmeriaid.](#)

[Yn ei gynllun corfforaethol mae wedi ymrwymo i rannu'r wybodaeth hon mewn ffordd agored, dryloyw a hygyrch. Mae CNC yn cydnabod y bydd angen datblygu dulliau newydd o ran tystiolaeth a chydweithio fel y gellir defnyddio ei gwybodaeth allweddol yn fwy effeithiol. Yn sgil hynny, mae wedi ymrwymo i arloesi'n barhaus er mwyn](#)

gwneud y mwyaf o adnoddau a gwella ei ddealltwriaeth o gyflwr yr amgylchedd, gan wella'r ffordd y mae'n diwallu anghenion ei gwsmeriaid.

Argymhelliad 3. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru ddarparu diweddariadau rheolaidd ar y canlyniadau a'r cerrig milltir mesuradwy a gyflawnwyd o dan y rhaglen Adfywio ac amlinellu targedau at y dyfodol

Derbyn mewn egwyddor – Fel rhan o fframwaith cyflawni newydd CNC mae'n adolygu ac yn ail-asesu ei ganlyniadau a'i ddangosyddion er mwyn annog dull gweithredu mwy cyson ar gyfer targedau yn y dyfodol.

Argymhelliad 4. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru gydweithio â sefydliadau academiaidd a phartneriaid yn y diwydiant i ddatblygu mentrau wedi'u targedu i feithrin capasiti a darparu hyfforddiant, megis interniaethau, prentisiaethau, a chyrtsiau arbenigol, a hynny i fynd i'r afael â'r bwch sgiliau mewn meysydd hollbwysig. Dylai CNC osod amserlen ar gyfer gweithredu'r mentrau hyn ac ymgynghori â rhanddeiliaid i sicrhau eu heffeithiolrwydd o ran recriwtio a chadw staff arbenigol.

Derbyn mewn egwyddor – rydym o'r farn fod cyfle i gysylltu'r argymhelliad hwn â gwaith o fewn "Craffu Cyffredinol ar waith Gweinidog yr Economi" Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig; lle mae Llywodraeth Cymru wedi cynhyrchu adroddiad yn trafod yr angen o ran sgiliau yn y dyfodol ar draws economi Cymru gyfan a thynnu sylw at yr angen am ddull gweithredu cydweithredol ar draws y Llywodraeth, ac amrywiaeth eang o randdeiliaid allanol.

Mae CNC eisoes yn annog lleoliadau o fewn y sefydliad ac yn cynnig nifer o gyfleodd ar gyfer prentisiaethau a secondiadau. Mae CNC yn bwriadu darparu crynodeb o uchafbwyntiau ar gyfer peth o'r gwaith y mae eisoes yn ei wneud yn hyn o beth er mwyn i'r pwyllgor ei ystyried.

Argymhelliad 5. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor am gynnydd ei Adolygiad Strategol o Godi Tâl a'r cynigion ar gyfer cynyddu taliadau/ffioedd.

Derbyn – Bydd CNC yn darparu ei adolygiad i'r pwyllgor.

Bu CNC yn [ymgynghori ar ei ffioedd a thaliadau rheoleiddio arfaethedig ar gyfer 2023 – 24](#) ym mis Hydref 2022, ac roedd yr ymgynghoriad yn cynnwys cynigion ar gyfer ffioedd ymgeisio/trwyddedu (Adolygiad Strategol o'r rhaglen Godi Tâl (SRoC), a chynnydd chwyddiannol mewn perthynas â'i ffioedd parhau (Adolygiad Blynnyddol o Godi Tâl (ARoC)).

Yn dilyn ymgynghoriad 12 wythnos CNC, mae wedi cyflwyno ei gynigion ar gyfer ffioedd ymgeisio/trwyddedu i'r Gweinidog eu hystyried a'u cymeradwyo.

Argymhelliad 6. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru gynnwys gwybodaeth yn ei gyngor i'r Gweinidog am y goblygiadau ariannol i ymgeiswyr unigol yn sgil ei newidiadau arfaethedig i daliadau/ffioedd.

Derbyn – Mae CNC wedi trafod gyda'r Gweinidog ac mae'r Gweinidog yn adolygu'r mater ar hyn o bryd.

Argymhelliad 7. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru ddarparu adroddiad cryno i'r Pwyllgor ar y prif heriau o ran sicrhau statws da i bob corff dŵr erbyn 2027 ac amlinellu ei gynlluniau i'w goresgyn. Dylai'r adroddiad hefyd gynnwys dull gweithredu CNC i sicrhau bod y Cynlluniau Rheoli Basn Afon yn cael eu gweithredu a'u hadolygu'n amserol.

Derbyn mewn egwyddor – Mae Rheoliadau'r Amgylchedd Dŵr yn cael eu gweithredu drwy Gynlluniau Rheoli Basn Afon. Mae'r cynlluniau hyn yn amlinellu'r heriau o ran cyrraedd statws da erbyn 2027 a'r camau gweithredu sydd angen eu cymryd i gyflawni hyn.

Gellir gweld y cynlluniau drwy ddilyn y ddolen hon - [Cyfoeth Naturiol Cymru / Cynlluniau rheoli basn afon](#)

Argymhelliad 8. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru fynd ati'n rheolaidd i adolygu digonolrwydd lefelau staffio ac adnoddau ar gyfer gorfodi rheoliadau llygredd amaethyddol ac adrodd ar ei ganfyddiadau. Dylai CNC hefyd gryfhau ei brosesau o ran cydweithredu â rhanddeiliaid, gan gynnwys ffermwyr a sefydliadau amaethyddol, i hyrwyddo arferion cynaliadwy sy'n lleihau llygredd.

Derbyn – Bydd lefel y cymorth a ddarperir i CNC, i gefnogi'r broses o gydymffurfio â Rheoliadau 2021 a'u gorfodi y tu hwnt i 2024-25 yn ddibynnol ar CNC yn adolygu'r broses o weithredu Rheoliadau 2021, a fydd yn digwydd mewn ymgynghoriad â Llywodraeth Cymru yn 2024.

Bydd adolygiad 2024 yn sicrhau bod CNC yn cyflawni ei ddyletswyddau statudol yn effeithiol ac yn darparu tystiolaeth angenrheidiol o'r angen i gynnal neu i ategu cyllid er mwyn sicrhau bod CNC yn bodloni gofynion statudol Rheoliadau 2021.

Mae cryfhau cydweithrediad â rhanddeiliaid yn agwedd hanfodol o fynd i'r afael â llygredd amaethyddol a gwella gwydnwch a chynaliadwyedd y sector.

Argymhelliad 9. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru ddangos cynnydd o ran dod â gorlifoedd stormydd nas caniateir o fewn y gyfundrefn reoleiddio a chyflymu'r adolygiad o ganllawiau Dosbarthiad Gorlifoedd Stormydd. At hynny, dylai CNC

barhau i weithio'n agos gyda'r cwmnïau dŵr i wella seilwaith a lleihau amllder ac effaith gorlifoedd carthffosydd. Dylai CNC adrodd ar gynnydd chwe mis ar ôl cyhoeddi'r adroddiad hwn.

Derbyn – Gyda'i gilydd, sefydlodd Llywodraeth Cymru, CNC, Ofwat, Dŵr Cymru a Hafren Dyfrdwy (y sefydliadau partner) Dasglu Gwella Ansawdd Afonydd er mwyn nodi cynlluniau manwl i sbarduno newid cyflym a gwella ansawdd dŵr.

Ym mis Gorffennaf 2022, cyhoeddodd y Tasglu bum cynllun gweithredu ar gyfer gorlifoedd stormydd i Gymru. Mae'r cynlluniau hyn yn nodi amcanion clir a chanlyniadau mesuradwy ar gyfer cyflawni gwelliannau o ran rheoli gorlifoedd o nawr hyd at yr hirdymor.

Mae CNC yn gweithio gyda'r cwmnïau dŵr i ddatblygu Cynlluniau Draenio a Dŵr Gwastraff. Bydd y cynlluniau yn edrych ar ffyrdd o fynd i'r afael â phwysau ar y system garthffosiaeth ar hyn o bryd ac yn y dyfodol, gan gynnwys twf poblogaeth a newid hinsawdd, er mwyn adeiladu seilwaith dŵr gwastraff a draenio mwy gwydn. Bydd y mesurau hyn yn ysgafnhau'r pwysau ar rwydwaith y carthffosydd drwy arafu cyflymder dŵr wyneb wrth iddo gyrraedd y system garthffosiaeth, gan leihau gollyngiadau o Orlifoedd Carthffosiaeth Cyfunol.

Mae Dŵr Cymru wedi comisiynu rhaglen ymchwilio ar gyfer pob ased didrwydded, a disgwyliad CNC y bydd yr holl gwmnïau dŵr yng Nghymru yn sicrhau bod gorlifoedd stormydd yn cyrraedd safonau boddhaol dros gyfnod y cynllun rheoli asedau (2025-30). Gellir gweld y papur diweddar ar [Nodyn briffio gan Cyfoeth Naturiol Cymru mewn perthynas ag argymhelliad a wnaed gan y Pwyllgor yn.pdf \(senedd.cymru\)](#).

Fel rhan o'r gwaith [Rheoleiddio amgylcheddol ar gyfer gorlifoedd storm: cynllun gweithredu \[HTML\] | LLYW.CYMRU](#), mae'r Adroddiad ar Orlifoedd Stormydd yn cael ei ddatblygu er mwyn asesu polisiau dau o'r cwmnïau dŵr yng Nghymru (Dŵr Cymru a Hafren Dyfrdwy) mewn perthynas â Gorlifoedd Carthffosiaeth Cyfunol. Mae fersiwn o'r adroddiad sydd bron yn derfynol wedi ei rannu â'r Tasglu Gwella Ansawdd Afonydd er mwyn ei ystyried, ac mae'n cael ei orffen ar hyn o bryd er mwyn ei gyhoeddi.

Argymhelliad 10. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru roi rhagor o fanylion am gynnydd ac effeithiolrwydd y prosiect afonydd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig a'r gyfrifiannell maethynnau genedlaethol. Dylai CNC hefyd ymgysylltu â rhanddeiliaid a chymunedau lleol i ddatblygu a gweithredu atebion ar raddfa dalgylch ar gyfer rheoli maethynnau.

Derbyn mewn egwyddor – Rydym yn cefnogi'r argymhelliad ond yn nodi bod angen i'r holl rhanddeiliaid perthnasol ddefnyddio dull gweithredu holistaidd a chydweithredol, ac nad CNC yn unig sydd yn gyfrifol amdano.

Mae Cynhadledd Llygredd Afonydd y Prif Weinidog yn allweddol o ran galluogi'r gwaith hwn, sef datblygiadau ar draws amrywiaeth o gamau gweithredu gan gynnwys Cyfrifiannell Maethynnau Cymru Gyfan ac ymgysylltu ar raddfa leol drwy sefydlu Byrddau Rheoli Maethynnau Awdurdodau Lleol. Mae dulliau adrodd ar gynnydd eisoes yn eu lle drwy'r grŵp Gweinidogol ar Lygredd Afonydd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig.

Mae Llywodraeth Cymru yn arwain ar y gwaith o ddatblygu cyfrifiannell maethynnau unedig er mwyn cynorthwyo'n uniongyrchol â'r broses gwneud penderfyniadau cynllunio ar niwtraliaeth o ran maethynnau a fydd â'r gallu i ystyried data ar lefel dalgylch, nodweddion lleol, ac anghenion.

Bydd sefydlu Byrddau Rheoli Maethynnau yn cefnogi nifer o Ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu. Mae hyn yn cynnwys ein hymrwymiad i gryfhau'r gwaith o fonitro ansawdd dŵr ac adeiladu 20,000 o gartrefi cymdeithasol carbon-isel newydd i'w rhentu. Disgwylir i Fyrddau Rheoli Maethynnau gasglu tystiolaeth ar gyfer eu hafonydd ardaloedd cadwraeth arbennig, ac ymgysylltu â chymunedau lleol a rhanddeiliaid er mwyn datblygu a gweithredu datrysiadau rheoli maethynnau drwy ddatblygu Cynllun Rheoli Maethynnau.

Argymhelliad 11. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru barhau â'i waith gyda'r Tasglu Gwella Ansawdd Afonydd a sicrhau bod y Pwyllgor yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf am hynt cynlluniau gweithredu.

Derbyn – Mae'r Tasglu Gwella Ansawdd Afonydd, o dan gadeiryddiaeth Syr David Henshaw, wedi ei sefydlu i sbarduno newid sydyn a gwella ansawdd dŵr. Mae'r Tasglu yn cynnwys cynrychiolwyr o Lywodraeth Cymru, CNC a chwmnïau dŵr, gyda rhanddeiliaid o'r diwydiant yn rhoi cyngor annibynnol i'r tasglu ac yn cynnig dealltwriaeth a heriau o safbwynt rhanddeiliaid a defnyddwyr.

Ym mis Gorffennaf 2022, cyhoeddodd y Tasglu fap ffordd gorlifoedd stormydd ar gyfer Cymru. Mae'r cynlluniau hyn yn gosod amcanion clir a chanlyniadau mesuradwy ar gyfer cyflawni gwelliannau i'r broses rheoli gorlifoedd o nawr hyd at yr hirdymor.

Mae'r Gweinidog Newid Hinsawdd yn bwriadu cynhyrchu datganiad ysgrifenedig Gweinidogol er mwyn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf ar waith y tasglu erbyn toriad yr haf.

Argymhelliad 12. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru gyflymu'r gwaith o ddatblygu a phrofi meini prawf ar gyfer dyfroedd ymdrochi mewndirol a darparu amserlen glir ar gyfer eu gweithredu. Dylai CNC hefyd ymgysylltu ag awdurdodau lleol a sefydliadau twristiaeth i hyrwyddo defnydd cyfrifol o ddyfroedd mewndirol ar gyfer hamdden

Derbyn mewn egwyddor – Rydym yn cefnogi'r argymhelliad ond yn nodi nad CNC yn unig sy'n gyfrifol.

Mae'r Rhaglen Lywodraeth yn gwneud ymrwymiad i ddechrau dynodi dyfroedd mewndirol Cymru ar gyfer hamdden, a chryfhau'r gwaith o fonitro ansawdd dŵr.

Mae CNC yn gweithio gyda rhanddeiliaid, gan gynnwys Awdurdodau Lleol, grwpiau nofio, a grwpiau cymunedol lleol i barhau i wella ansawdd dŵr a chyfleoedd hamdden mewn dyfroedd ledled Cymru. Mae hyn yn cynnwys datblygu polisi cynnar ar gyfer cynyddu dynodiad dyfroedd ymdrochi mewndirol yng Nghymru.

Drwy arweinydd ei raglen benodedig Dyfroedd Ymdrochi Mewndirol, mae CNC yn gyfrifol am gyflawni'r tymor ymdrochi peilot ac ymgysylltu'n eang â rhanddeiliaid i gefnogi ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu.

Argymhelliad 13. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru sicrhau nad yw'r gohirio cyn cyhoeddi'r adroddiad cyntaf ar y Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn effeithio ar y gwaith o gynllunio a gweithredu mentrau rheoli perygl llifogydd. Dylai CNC fynd i'r afael ag unrhyw resymau dros ohirio mewn cylchoedd adrodd yn y dyfodol er mwyn sicrhau bod gwybodaeth yn cael ei rhannu'n amserol â rhanddeiliaid a'r cyhoedd.

Derbyn – Mae CNC yn adrodd ar gynnydd ar y cyd o ran gweithredu'r Strategaeth Genedlaethol drwy adroddiad Adran 18 bob dwy flynedd ar ôl cyhoeddi'r Strategaeth. Mae'r adroddiad oedd i fod i gael ei gyhoeddi yn Hydref 2022 wedi ei ohirio hyd at Hydref 2023 oherwydd pwysau'n ymwneud â'r gweithlu. Cytunwyd ar yr estyniad wedi trafodaethau gyda'r Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru. Wedi ei gwblhau, bydd y Pwyllgor Llifogydd ac Erydu Arfordirol wedyn yn adolygu'r adroddiad.

Cyhoeddwyd yr adroddiad adran 18 diweddaraf yn 2020, ac mae'r adroddiad hwnnw yn cynnwys y cynnydd a wnaethpwyd o ran gweithredu'r strategaeth genedlaethol flaenorol.

Cytunodd Llywodraeth Cymru i'r estyniad adrodd o flwyddyn a gynigwyd, gan roi cyfnod gwybodaeth ehangach o 2.5 mlynedd i CNC adrodd arno. Y rhesymeg y tu ôl i'r estyniad oedd rhoi amser ychwanegol hefyd i Awdurdodau rheoli risg ehangach weithio ar rai o'r casgliadau data gofynnol, cefnogi gwaith mapio yn benodol, wedi iddynt oll gyuno bod yn rhaid i hwn fod yn un o'r blaenoriaethau.

Ni fyddai oedi o ran adrodd ar Adran 18 yn atal nac yn effeithio'r gwaith o gynllunio a gweithredu mentrau rheoli perygl llifogydd, mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio'n benodol ar gynnydd o ran monitro. Mae'r cyfnod estynedig bellach wedi rhoi tystiolaeth ehangach dros gyfnod hwy ar weithredu Mesurau'r Strategaeth Genedlaethol.

Argymhelliad 14. Dylai Cyfoeth Naturiol Cymru roi'r wybodaeth ddiweddaraf am gynnydd ac effeithiolrwydd y cynllun gweithredu a ddatblygwyd ar y cyd â rhanddeiliaid ar gyfer cadwraeth bioamrywiaeth. Rhaid i CNC barhau i weithio'n agos gyda Llywodraeth Cymru i ddatblygu deddfwriaeth sylfaenol, a fframwaith cynhwysfawr o dargedau adfer natur i Gymru, a dylai adrodd yn rheolaidd i'r Pwyllgor ar ei rôl yn hyn o beth.

Derbyn mewn egwyddor – Nid CNC yn unig sydd yn gyfrifol am ddatblygu'r cynllun gweithredu o'r archwiliad dwfn bioamrywiaeth ond mae'n gyfrifol am nifer o'r camau gweithredu.

Mae CNC yn parhau i drafod gydag arweinwyr polisi Llywodraeth Cymru yn y maes hwn, sy'n diweddarar'r Gweinidog ar y cynnydd a wneir. Cytunodd y Gweinidog i ddarparu diweddariad ddwywaith y flwyddyn ar argymhellion y camau gweithredu. Cyhoeddwyd y cyntaf o'r rhain ar 22 Mai ac mae ar gael yma- [Plymio dwfn bioamrywiaeth: diweddariad cynnydd Hydref 2022 i Ebrill 2023 | LLYW.CYMRU](#).